

NOVICE ITR

GSO in "pomoč" razvitega sveta

Je namen pomoči razvitega sveta državam, ki jo potrebujejo zaradi lakote, revščine ali naravnih nesreč, res le pomoč?

Inštitut za trajnostni razvoj, 27.5.2010

V zadnjih nekaj letih se vedno znova dogaja, da pri različnih krizah v manj razvitih državah nekatere svetovne velesile ponujajo svojo pomoč v obliki GS hrane. A tovrstna pomoč ni več vedno dobrodošla in jo prejemniki čedalje večkrat tudi zavrnejo.

Že leta 2002 je Zimbabve zavrnil pomoč ZDA v obliki dvanajst tisoč ton GS koruze, čeprav je v državi vladala huda lakota. To koruso so nato, sodeč po izjavah ameriške ambasade v Harareju, preusmerili v druge afriške države (Malavi, Mozambik in Zambija). V Boliviji so v vrečah koruze USAID (razvojna pomoč ZDA) ugotovili prisotnost Aventisove gensko spremenjene koruze Starlink, ki je sicer za prehrano ljudi v ZDA prepovedana. Testi so pokazali tudi prisotnost dveh vrst koruze, ki nista dovoljeni za človeško prehrano v EU – Roundup Ready in BTEkstra podjetja Monsanto. Podobne stvari so se dogajale tudi v Gvatemali in Nikaragvi. ⁽¹⁾

Novejši je primer Kenije, kjer so protestniki onemogočili uvoz štirideset tisoč ton GS koruze ⁽²⁾. Na nedavnem obisku v Seattlu v ZDA je Jos Nkonyo, predstavnik kenijske koalicije za biodiverzitetu (Kenya's Biodiversity Coalition), navedel vzroke za zavrnitev "disfunkcionalne pomoči": uvoz GS semen bi ogrozil tradicijo shranjevanja in uporabe najboljših semen iz prejšnje letine, tradicijo sodelovanja med kmeti, ter tudi sam obstoj malih kmetov in njihovih kmetij. Uvozu nasprotujejo tudi zaradi potencialnega biološkega onesnaženja z GS rastlinami, zdravstvenih tveganj GS hrane in prevelike odvisnosti od korporacij, kot je Monsanto.

"Sedaj imamo Monsantoova semena - biotehnološka semena, ki so patentirana. Ne moreš jih ponovno posejati. Ne moreš požeti in shraniti semena. Si popolnoma odvisen od Monsanto. ...To je velika grožnja za obstoj kmetov in kot veste, ni prava pot naprej."

Nkonyevo predavanje na njegovem obisku v Seattlu nosi naslov "Disfunkcionalna pomoč in nepravilno usmerjena filantropija: afriški kmetje se odzivajo na zeleno revolucijo v Afriki." V njem podaja naslednji primer: Afriški sklad za kmetijsko tehnologijo (Africa's Agriculture Technology Foundation) je prejel triinštirideset milijonov dolarjev s strani fundacije Gates za razvoj GS koruze, ki bi bila bolj učinkovita glede rabe vode. In dodaja: "Imamo koruso, ki je učinkovita glede rabe vode, imenuje se katumani. Zraste na suhih področjih v le treh mesecih in ljudje imajo z njo zagotovljeno prehrano." A katumani so sčasoma opustili, ker je Kenijsko združenje za kmetijsko raziskovanje (Kenya's Agricultural Research Association) preusmerilo svojo pozornost na gensko spremenjena semena. »Pogledati moramo, kaj deluje, katera semena so najboljša za posamezne sezone in to spodbujati; Gatesova fundacija lahko svoj denar usmeri v takšne prakse.« pravi Nkonyo. Za konec je dodal tudi, da se je za prehransko varnost potrebno preusmeriti v ekološko kmetijstvo, kot je ugotovilo tudi poročilo Združenih narodov iz leta 2008 (IAASTD – The International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development).

Vprašljiva je tudi pomoč v primeru naravnih katastrof, kot kaže medijsko najbolj odmeven primer v zadnjem obdobju – Haiti. Tja je Monsanto poslal šestdeset ton konvencionalnih hibridnih semen koruze in zelenjave, čemur je sledila naslednja pošiljka sedemdesetih ton koruze, načrtovanih pa je še dodatnih 365 ton koruznega semena v naslednjem letu. ⁽³⁾

A glede tega se je potrebno vprašati, ali bo ta pomoč pomagala ali pa škodila naporom ponovne vzpostavitve prehranske varnosti Haitija in njegove suverenosti. V članku "Pet vprašanj, na katera mora odgovoriti Monsanto glede svoje donacije semen Haitiju" ⁽⁴⁾ tako sprašujejo:

- Kaj o tem mislijo prebivalci Haitija? Ali kmetijske organizacije, ki predstavljajo haitijske kmete, dejansko želijo ta Monsantoova semena ali ne?

Vsaj en predstavnik haitijskih kmetov teh semen ne želi. Chavannes Jean-Baptiste iz kmetijskega gibanja Papay (Peasant Movement of Papay) in Nacionalnega gibanja kmetov kongresa Papay (National Peasant Movement of the Papay Congress) je v nedavnem članku Grassroots International ⁽⁵⁾ dejal, da »če ljudje začnejo pošiljati hibridna semena, to pomeni konec haitijskega kmetijstva.«

- Ali bodo haitijski kmetje lahko uporabljali sedanje metode kmetovanja, ali bodo ta semena zahtevala nove tehnologije – oz. ali je možno shraniti in ponovno uporabiti semena več sezon?
Hibridna semena v primeru ponovne uporabe niso uspešna, kar pomeni, da morajo kmetje dokupovati semena vsako leto.
- Ali gojenje teh semen zahteva nove drage vhodne surovine in/ali kemikalije, ki lahko negativno vplivajo na okolje in zemljo na daljši rok?
Hibridni ponavadi potrebujejo veliko gnojil, pesticidov ipd., ki jih bo zagotovil petletni program USAID. Porajajo pa se vprašanja, kako bo po zaključku programa: ali se bodo kmetje znašli v odvisnosti od zunanjih vhodnih surovin, ki si jih ne morejo privoščiti ali dobiti? Kakšne posledice bodo ti vložki na zemlji pustili na daljši rok?
- Ali bodo preostala Monsantoova semena, namenjena Haitiju v prihodnjem letu, konvencionalna ali gensko spremenjena?
GS semena so kontroverzna na Haitiju kot tudi drugje. Nujno je zagotoviti, da o gojenju ali negojenju GS rastlin odločajo prebivalci Haitija sami; najprej pa morajo vedeti, kaj jim sploh ponujajo.
- Ali bodo Monsantoova semena (konvencionalna ali GS) z mešanjem in onesnaževanjem obstoječih vrst semen vplivala na semensko raznolikost?
Veliki uvozi tujih semen so vzbujali veliko kontroverznosti in vznemirili okoljske aktiviste in kmetovalce od Mehike⁽⁶⁾ do Malezije⁽⁷⁾ in Malija⁽⁸⁾.

Monsantova donacija bi morala skrbeti za krepitev, ne slabitev kmetijskih skupnosti, ki se trudijo na dolgi rok pridelati dovolj hrane za svojo državo. Še bolje povedano: skupnosti, ki so najbolj na udaru zaradi teh donacij, naj same odločijo, ali sploh želijo takšno pomoč, in če že, kaj in kdaj bi hoteli. Nejasno je, ali je Monsanto ali kdorkoli drug v tem primeru kogarkoli sploh kaj vprašal.

Škoda je, da se pri postopkih nudenja pomoči ne upošteva priporočil švicarskega odbora za FAO⁽⁹⁾ (ki vključuje strokovnjake iz poslovnega sveta, kmetijskih organizacij, raziskovalnega področja in nevladnih organizacij) o GSO in prehranski pomoči, iz leta 2003. V njem priporočajo, naj vsaka država sama določi svoja pravila glede uvoza GSO (upoštevanje previdnostnega načela). Švicarski odbor je bil tudi mnenja, da tiste države, ki ne zmorejo same oceniti potencialnih tveganj, dobijo pomoč le v obliki gensko nespremenjene hrane. Pozvalo je tudi, da WFP to določilo vključi v svojo politiko donacij (WFP Policy on Donations of Foods derived from Biotechnology - GM/Biotech Foods), o kateri so takrat razpravljali.

Pripravil: Bogdan Semprimožnik, ITR

Nadaljnji viri informacij:

- (1) USA: Poor Countries Reject GMO Food Aid <http://www.corpwatch.org/article.php?id=2788>
- (2) GMOs, food security and misplaced aid -- an interview with Kenya's Jos Nkonyo <http://www.seattlepostglobe.org/2010/05/11/gmos-food-security-and-misplaced-aid-an-interview-with-kenyas-jos-nkonyo>
- (3) Monsanto has donated \$4 million in seeds to Haiti http://www.monsanto.com/features/helping_haitian_farmers.asp?WT.svl=1
- (4) Five Questions Monsanto Needs to Answer about its Seed Donation to Haiti <http://civileats.com/2010/05/17/five-questions/>
- (5) A Future for Agriculture, a Future for Haiti <http://grassrootsonline.org/news/articles/future-agriculture-future-haiti>
- (6) The Fight Over Mexico's GM Maize Contamination http://www.etcgroup.org/upload/publication/515/01/news_maize_jan23_2002.pdf
- (7) Feeding the corporate coffers <http://www.grain.org/o/?id=100>
- (8) Mali farmers reject GM crops as attack on their way of life <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/mali-farmers-reject-gm-crops-as-attack-on-their-way-of-life-525259.html>
- (9) 3-Food: Swiss FAO Committee position paper on GMO food aid <http://www.gene.ch/genet/2003/Mar/msg00063.html>

VIRI DODATNIH INFORMACIJ:

Kmetje na Haitiju nameravajo zažgati Monsantoova hibridna semena

<http://www.foodfirst.org/en/node/2927>

Jean-Baptiste Chavannes iz kmetijskega gibanja Papay (Peasant Movement of Papay) in Nacionalnega gibanja kmetov kongresa Papay (National Peasant Movement of the Papay Congress) v odprtem pismu z dne 14. maja 2010 označuje vnos Monsantoovih semen v Haiti kot močan napad na kmete, male kmetije, biotsko raznovrstnost in kreolska semena... in na vse, kar je še ostalo od Haitija. Civilna gibanja na Haitiju glasno opozarjajo na nestrinjanje s politiko uvažanja semen in hrane, ki spodkopava lokalno pridelavo in pridelavo z lokalnimi zalogami semen. Se posebej so zaskrbljeni glede uvažanja gensko spremenjenih organizmov...

Haiti pretresa nov potres: Monsantoovo darilo 475 ton GS semen za haitijske kmetovalce

<http://globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=19113>

Potres na Haitiju 12. januarja letos je postal za nekatere dobra poslovna priložnost. Nadnacionalka Monsanto haitijskim kmetovalcem ponuja darilo v obliki 475 ton gensko spremenjenih semen, skupaj z gnojili in pesticidi, ki jih bodo podarili v okviru projekta WINNER s podporo ameriške ambasade na Haitiju. Ali prebivalci Haitija vedo, da je Monsanto razvil herbicid "Agent Orange" in ga uporabil v Vietnamu, kjer je zastrupil tako civiliste kot tudi ameriške vojake? Ali prebivalci Haitija vedo, da tovrstna semena v mnogih državah po svetu smatrajo za nevarna? ...

Sajenje lažnih upov s patentiranimi semeni

<http://www.desmoinesregister.com/article/20100516/OPINION04/5160311/-1/ENT06/Planting-false-hopes-with-patented-seeds>

Ali preseneča, da nam korporacije, ki prodajajo GS semena, pravijo, da lahko rešijo Afriko s svojimi patentiranimi semeni ("Biotech in Africa: High Hopes and High Stakes")? V ZDA si ena sama korporacija, Monsanto, lasti gene več kot devetdesetih odstotkov sojinih semen in osemdesetih odstotkov koruznih semen. Tolikšen monopol na trgu semen povzroča izginjanje gensko nespremenjenih semen. Že sedaj imajo kmetje v ZDA težave z dostopnostjo do običajnih gensko nespremenjenih semen. ...